

Hakemliğin Akademik Kültürdeki Yeri

Miyase Yavuz-Altıntaş

0000-0002-5338-3266

miyase.yavuzaltintas@hbv.edu.tr

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslam Hukuku Anabilim Dalı

Ankara, Türkiye

[ror.org/05mskc574](https://orcid.org/05mskc574)

Öz

Akademik Hakemlik, akademik yayıncılığın en önemli aşamalarından biri olup yalnızca makalelerin yayımlanmasına karar vermek değil aynı zamanda çalışmaların niteliğini geliştirmek ve alanın ilerlemesine katkı sağlamak anlamına gelmektedir. Günümüzde hakemliğin farklı türde teşvik ve puanla ödüllendirilmesi gerektiği tartışılrsa da akademik gelenek hakemliği bilime adanmışlık ve meslekî sorumluluk çerçevesinde gönüllü bir hizmet olarak görmektedir. Uluslararası yayıncılıkta hakemliğin karşılığı çoğunlukla maddi kazanç yerine görünürlük, saygınlık ve akademik güvenilirlik üzerinden değerlendirilmektedir. Örneğin, Web of Science ve Elsevier'in tanıma sistemleri (Reviewer Recognition Service/Platform) hakemliğin belgelenmesini ve görünürlüğünü artırmaktadır. Benzer şekilde Türkiye'de DergiPark da bu konuda önemli bir rol üstlenmektedir. Bu nedenle, hakemlik hem bilimin sürekliliğini güvence altına alan gönüllülük esaslı bir sorumluluk hem de hakemlerin entelektüel birikimini zenginleştiren ve akademik kültürün gelişimini destekleyen temel bir faaliyet olarak görülmelidir.

Anahtar Kelimeler

Akademik Yayıncılık; Hakemlik; Hakemlik Tanıma Sistemleri; Akademik Görünürlük; Mesleki Sorumluluk

The Role of Peer Review in Academic Culture

Miyase Yavuz-Altıntaş

0000-0002-5338-3266

miyase.yavuzaltintas@hbv.edu.tr

Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Theology, Department of Islamic Law,
Ankara, Türkiye

[ror.org/05mskc574](https://orcid.org/05mskc574)

Abstract

Peer review is one of the most critical stages of academic publishing and involves not only deciding whether a manuscript should be published but also improving the quality of the work and contributing to the advancement of the field. Although there is ongoing debate about whether peer review should be rewarded with various types of incentives and points, academic tradition regards it as a voluntary service grounded in commitment to science and professional responsibility. In international publishing, the recognition for peer review is generally measured not by financial gain but by visibility, reputation, and academic credibility. For instance, recognition systems such as the Web of Science and Elsevier's Reviewer Recognition Service/Platform enhance the documentation and visibility of peer review contributions. Similarly, DergiPark in Turkey plays an important role in this regard. Therefore, peer review should be considered a fundamental activity that not only ensures the continuity of science as a voluntary responsibility but also enriches reviewers' intellectual capital and supports the development of academic culture.

Keywords

Academic Publishing; Peer Review; Peer Review Recognition Systems; Academic Visibility; Professional Responsibility

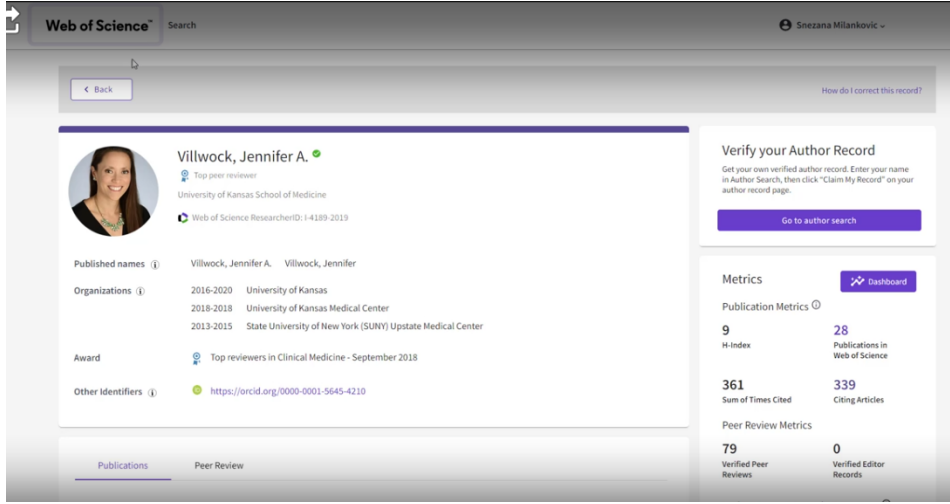
Akademik dünya son derece rekabetçi bir ortamdır. Bu ortamda, araştırmacıların seslerini duyurmaları ve çalışmalarının fark edilmesi her zamankinden daha önemli hâle gelmiştir. Akademik görünürlük, bir araştırmacının çalışmalarının diğer akademisyenler tarafından bilinme ve tanınma derecesidir. Akademik görünürlüğü artırmak sadece bireysel çabalarla değil, aynı zamanda kurumsal destek ve stratejilerle de mümkündür.

Akademik yayıncılığın en kritik aşamalarından biri olan hakemliğin, teşvik puanı ve somut ödüllerle karşılığı verilmesi gereken bir faaliyet mi, yoksa akademik hayatın doğal akışı içinde gönüllülük esasına dayalı bir sorumluluk mu olduğu, günümüzde sıkça tartışılan bir konudur. Bu tartışmaya verilecek cevap, yalnızca hakemliğin mahiyetini değil, akademik kültürümüzün değerler sistemini de yakından ilgilendirmektedir. Bu bağlamda akademik kültür, akademisyenlerin bilimsel üretim sürecinde benimsediği değerler, alışkanlıklar ve sorumluluk bilincinin ortak adıdır (Akcan Tüfekci vd. 2018, 571). Hakemliğin salt “puan getirici” bir görev olarak görülmesi, bilimin ilerleyişinde temel rol oynayan gönüllülük, liyakat ve meslekî sorumluluk gibi unsurların geri planda kalmasına neden olabilir. Akademik gelenek, hakemliği öncelikle ilme sadakatin ve akademiye bağlılığın bir ifadesi olarak değerlendirmiştir. Bu çerçevede teşvik mekanizmaları emeği görünür kılan, fakat onun özünü tanımlamayan tamamlayıcı unsurlar olarak düşünülmelidir.

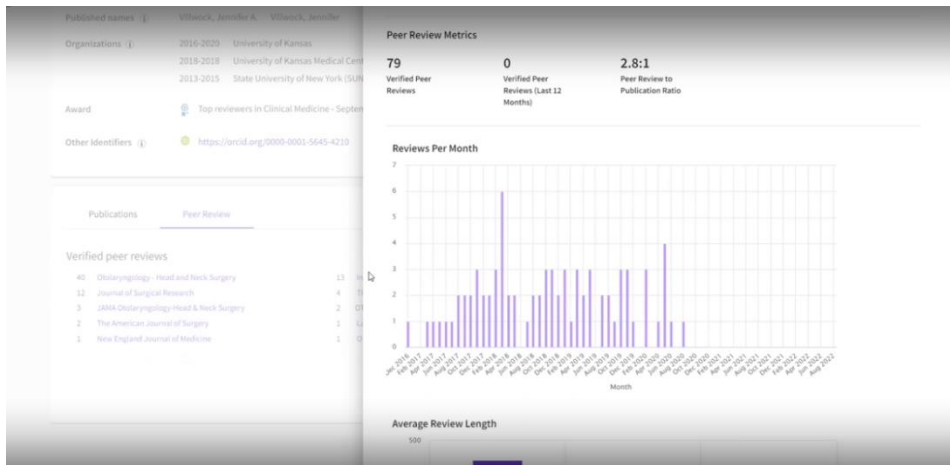
Bilimsel yayıncılığın en güvenilir teminatı kuşkusuz hakemlik müessesesidir. Hakemlik, yalnızca bir makalenin yayımlanıp yayımlanmaması hakkında karar vermek değildir. Aynı zamanda çalışmanın niteliğini geliştirmek, araştırma süreçlerini derinleştirmek ve alana yön verecek katkıların sağlam temellere oturmasını sağlamak anlamına gelir. Akademik dünyada çoğu zaman görünürlüğü sınırlı kalsa da sürecin devamlılığı için vazgeçilmez bir rol üstlenen hakemler, bu sorumlulukla bilimin ilerleyişini güvence altına alırlar. Türkiye’de akademisyenler arasında, hakemlik faaliyetlerinin farklı türde teşvik ve puanla desteklenmesi gerektiğine dair bir beklenti gözlemlenmektedir. Bu eğilim, akademik emeğin yalnızca ölçülebilir çıktılar üzerinden değerlendirilmesine zemin hazırlayabilmektedir. Akademik gelenek dikkate alındığında hakemlik, ilmin zekâtı sayılabilecek, bilimsel üretimin sürdürülebilirliğini sağlayan gönüllülüğe dayalı bir hizmet ve meslekî sorumluluk olarak görülmelidir. Bu bağlamda hakemlik yapmak, yalnızca meslektaşlara destek olmanın ötesinde alanın geleceğine karşı duyulan vefanın ifadesidir.

Uluslararası akademik yayıncılığın önde gelen veritabanlarında Web of Science’ta indekslenen dergilerde hakemlik genellikle maddi bir karşılıkla yürütülmez. Bunun yerine yayınevleri, hakemlerin katkılarını görünür kılmaya yönelik farklı yöntemler geliştirmiştir. En yaygın uygulamalardan biri, hakemlere verilen teşekkür belgeleri ve katılım sertifikalarıdır. Bu belgeler, akademisyenlerin özgeçmişlerinde veya akademik dosyalarında faaliyetlerini belgelemelerine imkân tanır. Bazı yayınevleri, hakemlerine indirim kuponları veya belirli süreyle ücretsiz erişim hakları tanıyarak da katkılarını onurlandırır. Bu klasik tanıma biçimlerini daha sistematik bir çerçeveye taşıyan Web of

Science, *Reviewer Recognition Service* ile hakemlik faaliyetlerini dijital bir havuzda belgelemekte ve uluslararası ölçekte görünür kılmayı hedeflemektedir (Clarivate 2025).

Reviewer Recognition Service ile hakemlik faaliyetleri dijital ortamda kayıt altına alınmaktadır. Hakemler, değerlendirmelerini bu sistem üzerinden kaydederek hem yaptıkları hakemlik sayısını hem de hangi dergilerde görev aldıklarını şeffaf bir biçimde gösterebilmektedir. Böylece hakemlik, yalnızca kapalı kapılar ardında kalan bir sorumluluk olmaktan çıkmakta, akademisyenin meslekî görünürlüğüne katkı sağlayan ölçülebilir bir faaliyet hâline gelmektedir. Bu bağlamda çevrimiçi akademik profillerin güncel tutulması ve hakemlik faaliyetlerinin dijital olarak belgelenmesi, akademik görünürlüğün artırılması açısından önem taşımaktadır (Demir 2024).

Hakemlerin katkılarını görünür kılmayı amaçlayan bir diğer uygulama da Elsevier tarafından geliştirilmiştir. *Reviewer Recognition Platform*, araştırmacıların tüm hakemlik faaliyetlerini tek bir sayfada görüntülemelerine, yıllık hakemlik raporlarına erişmelerine ve sertifika ya da teşekkür belgeleri edinmelerine imkân tanır. Ayrıca kullanıcılar, indirim kuponları veya çeşitli yayın hizmetlerinde avantajlar gibi ek tanıma biçimlerinden de yararlanabilmektedir. Elsevier'in bu girişimi, hakemliğin bireysel özgeçmişlerde ve akademik dosyalarda daha sistematik ve belgelenebilir bir şekilde yer almasını sağlamaktadır (Elsevier 2025).

Bu uygulamalar, hakemliğin maddi karşılıkla değil, saygınlık ve görünürlük temelli bir motivasyonla sürdürülmesini teşvik etmektedir. Çünkü akademik camiada hakemlik, gönüllü bir hizmet olmanın yanında, akademisyenin alanındaki uzmanlığının da dolaylı bir göstergesi olarak değer görür. Dolayısıyla, uluslararası yayıncılıkta hakemliğin karşılığı çoğu zaman maddiyatla değil, itibar, görünürlük ve akademik güvenilirlik ile ölçülmektedir. Bu bağlamda, Türkiye'de DergiPark'ın son yıllarda hakemlik süreçlerini şeffaf ve belgelenebilir kılmaya yönelik attığı adımlar, bu gönüllü emeğin görünürlüğünü artırma açısından kıymetlidir. DergiPark'ta, hakemlik yapılan dergiler ile toplam hakemlik sayısı, araştırmacı sayfasında belirtilmektedir.

DergiPark AKADEMİK [Hakkında](#) [Dergiler](#) [Yayıncılar](#) [Araştırmacılar](#) [Dergi Sihirbazı](#) [Yardım](#) [Duyurular](#) [Türkçe](#) [Giriş](#)

Miyase Yavuz Altıntaş
Dr. Öğr. Üyesi
ANKARA HACI BAYRAM VELİ
ÜNİVERSİTESİ

5
Yayın

27
Hakemlik

1
CrossRef Atfı

ID 0000-0002-5338-3266

57278062700

+ Takip Et

4 Takipçi 0 Takip Edilen

Hakkında

Yayınlar

Görevler

66 Atfı

Editörlük

Din ve İnsan Dergisi
Alan Editörü

Tetkik
Editör

Hakemliğin anlamı ve işlevi, yalnızca yazarlara destek olmakla sınırlı değildir. Hakemlik yapan araştırmacı güncel tartışmaları yakından takip eder, eleştirel düşünme yeteneğini geliştirir ve literatüre yön verme imkânı bulur. Bu nedenle hakemlik, görünürde “karşılıksız” olsa da hakemin entelektüel sermayesini zenginleştiren ve alanın gelişimine katkı sağlayan çok yönlü bir faaliyettir. Bu çerçevede hakemliği sadece puan ya da benzeri maddi karşılıkla anlamlandırmak, bu sorumluluğun özünü daraltır. Hakemlik, bilimin sürekliliğini sağlayan gönüllü bir hizmettir. Aynı zamanda akademik camianın ortak sorumluluğunu yansıtır.

Hakemlik, akademik yayıncılıkta gönüllülük esasına dayanan temel sorumluluk alanlarından biridir. Bilimsel çalışmalara nezaret eden ve eleştirel katkılarıyla yayınların niteliğini yükselten hakemler, akademik süreçlerin işleyişinde belirleyici bir rol üstlenmektedir. Akademik yayıncılığın farklı alanlarında hakemlik görevini titizlik ve sorumluluk bilinciyle yerine getiren araştırmacıların katkıları, bilimin güvenilirliğini ve sürekliliğini sağlayan en önemli dayanaklardan biri olarak değerlendirilmelidir. Bu niteliğiyle hakemlik, akademinin gelişimini destekleyen ve bilimsel yayıncılığın sürdürülebilirliğini güvence altına alan temel bir işlev üstlenmektedir.

Kaynakça

- Akcan Tüfekci, Ayşe vd. “Akademisyenlere Göre Akademi ve Akademik Kültür.” Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 18/1 (2018), 569-591.
- Clarivate. Web of Science Reviewer Recognition Service. Erişim 25 Eylül 2025. <https://clarivate.com/academia-government/scientific-and-academic-research/publisher-solutions/web-of-science-reviewer-recognition-service/>
- Demir, Abdullah. “Akademik Görünürlük Kılavuzu: Çevrimiçi Yazar Profillerinin Güncel Tutulması”. *Tetkik* 5 (Mart 2024), 1-8. <https://doi.org/10.55709/tetkik.1471067>
- Elsevier. Reviewer Recognition Platform. Erişim 25 Eylül 2025. <https://www.elsevier.com/connect/reviewer-recognition-platform>